

νων διάδοχοι τὴν τοῖς τελευτήσαντι ἀποκατάστασιν διαδέχονται. τὸ δὲ φάκτον αὐτῆς ἐστὶν ἐν τοῦτοις. Ἀδελφοὶ ἐλάττωτες ὄντες τῶν κέ. ἐνιαυτῶν περιγραφέντες ὑπὸ τινος, πρὶν αἰτῆσαι τὴν ἀποκατάστασιν, ἐστρατεύσαντο καὶ ἐν τῇ στρατείᾳ ἐτελεύτησαν· καὶ γέγονεν αὐτοῖς κληρονόμος ἄλλος ὧ) αὐτῶν ἀδελφός. προσῆλθεν οὖν οὗτος ὁ τῶν στρατευομένων καὶ τελευτήσαντων ἐν τῇ στρατείᾳ ἀδελφός καὶ κληρονόμος ὧ), θύλων αἰτῆσαι ἀποκατάστασιν κατὰ τοῦ περιγραφέντος τοὺς ἀδελφούς αὐτοῦ. ἀντέγραψεν αὐτῷ ὁ βασιλεὺς οὕτως· Ἐκ τοῦ προσώπου τῶν ἀδελφῶν σου, ἐάν σοι τοῦτων ἐκλήθη ἢ διαδοχῆ, δύνασαι καὶ ἐκείνου, καθ' οὗ ἐδεήθης, ἐναγαγεῖν· οὐκ ἀγνοῶν, ὅτι, ἐάν ἐλάττωτες τῶν εἰκοσιπέντε ἐνιαυτῶν ἐστρατεύσαντο οἱ ἀδελφοί σου, καὶ ἐν τῇ στρατείᾳ τὴν ἡμέραν αὐτῶν κλειτούργησαν, τουτέστιν ἐτελεύτησαν, ὁ τῆς ἀποκαταστάσεως αὐτῶν χρόνος οὐκ ἴδραμεν, ἀλλὰ ὅλον εἰς τοὺς διαδόχους αὐτῶν παρέπεμψαν.

έ. ὧ) Καὶ τῶν νομικῶν καὶ τῶν βασιλικῶν διατάξεων, ὡς πολλάκις σοὶ προαναφώνησα, οὐτίλιον μόνον ἐνιαυτὸν παρεχόντων ὧ) μετὰ κέ. ὧ) ἔτη πρὸς τὸ ἄρξασθαι τῆς ἀποκαταστάσεως τὸν νεώτερον, ἢ προκειμένη διάταξις τὸν μὲν ὠρισμένον τῆς τετραετίας συναπτὸν χρόνον ὧ) σιωπᾶ, κελύει δέ, ἀφ' ἧς ἡμέρας ἐμφανίσαντες τὴν συγγνώμην τῆς ἡλικίας ἔσχον ἐξουσίαν τὰ οἰκεία διοικεῖν ὧ), ἔκτοτε τοὺς τέσσαρας ἐνιαυτοὺς ἀρμόζειν αὐτοῖς εἰς τὸ μὲν ὧ) προκαταρχεσθαι περὶ τῆς ἀποκαταστάσεως καὶ περαιῶν αὐτήν. ἐάν δὲ ποτε ἐλάττων ἐλάττωι γένηται κληρονόμος, μὴ κωλύσθω οὗτος ὧ) μετὰ τὸ πληρῶσαι τοὺς κέ. ἐνιαυτοὺς ἐν τοῖς δεδομένοις αὐτῷ ἐνιαυτοῖς αἰτεῖν καὶ ἐκ προσώπου τοῦ τελευτήσαντος κληροδότου τὴν ἀποκατάστασιν. εἰ δὲ ἐλάττων μὲν εἴη ὧ) κληρονόμος, διεδέξατο δὲ τὸν πληρῶσαντα μὲν τὰ κέ. ἔτη, ἔτι δὲ ἐν τοῖς τῆς ὧ) ἀποκαταστάσεως ἐνιαυτοῖς ὄντα, μὴ ἐχέτω χρόνον εἰς ἀποκατάστασιν τῶν ὑπὸ τοῦ κληροδότου ὧ) πεπραγμένων, εἰ μὴ τὸν ὑπολιμπανόμενον τῷ τελευτήσαντι χρόνον. εἰ δὲ ποτε ὁ μείζων γένηται τῷ ἐλάττωι κληρονόμος, εἰ μὲν κατὰ τὰ πολιτικὰ δίκαια διεδέξατο τὴν κληρονομίαν αὐτοῦ, ἢ ἐκ διαθήκης, ἢ ἐξ ἀδιαθέτου, εὐθέως ἅμα τῇ κατοχῇ ὧ) τῆς κληρονομίας· εἰ δὲ ὡς ἀμνημόνευτος ὧ) ἐγένετο αὐτοῦ ὧ) διάδοχος, εὐθέως ἅμα τῷ ἀρμόσαι αὐτῷ τὴν διακατοχὴν ἀρχέσθω ψηφίζεσθαι αὐτῷ πρὸς τὸ ἄρξασθαι καὶ περαιῶσαι τὴν ἀποκατάστασιν ὧ) τοῦ διαθεμένου χρόνος. τοῖς οὖν συγγνώμην ἡλικίας αἰτήσασιν ὧ) τὸν χρόνον τὸν παρ' αὐτῆς ὧ) δεδομένον ἔκτοτε βούλεται τρέχειν, ἔξ ὅτε ὧ) ἐνεφάνισαν ὧ) τὴν τῆς ἡλικίας συγγνώμην ὧ), καὶ ἤρξαντο τὰ καθ' ἑαυτοὺς διοικεῖν ὧ). ἐν δὲ τῷ δευτέρῳ κεφαλαίῳ, ἐάν ἐλάττων ἐλάττωι γένηται κληρονόμος, ὅλον αὐτῷ φυλάττειν τὸν χρόνον, ὃν καὶ ὁ τελευτήσας πρὸς ἀποκατάστασιν εἶχεν. ἐν δὲ τῷ τρίτῳ μέρει, ἐάν τῷ πληρῶσαντι τὰ κέ. ἔτη ὧ) ἐλάττωι γένηται κληρονόμος, τοσοῦτον αὐτῷ φυλάττει πρὸς ὧ) ἀποκατάστασιν χρόνον, ὅσος περιελμπάνετο τῷ τελευτήσαντι ἐπὶ τῇ αἰτήσει τῆς ἀποκαταστάσεως. ἐν δὲ τῷ τετάρτῳ μέρει τὸ ἐναν-

defunctis competentem succedunt. Species autem constitutionis haec est. Fratres minores annis XXV circumventi ab aliquo, priusquam restitutionem impetrarent, nomen militiae dederant et in militia decesserant: eisque alter eorum frater heres extiterat. Adit igitur frater eorum, qui militaverant et in militia decesserant, idemque heres Principem, restitutionem adversus eum, qui fratres circumvenerat, postulans. Ei Imperator ita rescripsit: Ex persona fratrum tuorum, si tibi eorum quaesita successio est, potes, contra quem supplicas, agere: non ignorans, si minores viginti quinque annis militaverint fratres tui, atque in militia diem functi sunt, id est, mortui sunt, restitutionis tempus eis non cecisisset, sed eos totum tempus ad successores eorum transmisisset.

V. Cum leges et Principum constitutiones, ut saepe antea tibi dixi, utilem tantum annum post annos XXV ad incipiendas restitutiones minoribus largirentur, haec constitutio praestituti quidem quadriennii continui non meminit: statuit autem, ut ex eo die, quo venia aetatis insinuata facultatem res suas administrandi habuerint, quadriennium iis competat ad incipiendam restitutionem finiendamque. Si quando autem minor minori heres existat, minime prohibeatur post impletum vicesimum quintum annum, intra annos ipsi concessos et ex persona defuncti, cui heres extitit, restitutionem petere. Quod si heres quidem minor sit, maiori autem XXV annis successerit, necdum restitutionis annos egresso, ad restitutionem adversus ea, quae a defuncto gesta sunt, tempus non habeat, nisi id, quod defuncto supererat. Si vero quando maior minori heres extiterit, si quidem ex civili iure in hereditatem eius successerit, vel ex testamento, vel ab intestato, mox ab aditione hereditatis: si vero ut silentio praeteritus ei successerit, statim ex quo honorum possessio ei competere coeperit, ad incipiendam et finiendam restitutionem tempus defuncti ei computari incipiat. His igitur, qui veniam aetatis impetraverunt, tempus ab ipsa concessum exinde currere vult, ex quo veniam aetatis intinuerint et res suas administrare coeperint. Secundo vero capite, si minor minori heres extiterit, totum tempus ei servari, quod et defunctus ad restitutionem habuit. In tertia parte, si minor maiori XXV annis heres extiterit, tantum tempus ad restitutionem ei servat, quantum defuncto ad petendam restitutionem supererat. In quarta parte diversum docet, cum minor quidem fuit defunctus, maior autem heres: ut a tempore aditionis vel competentis bonorum possessionis totum defuncto competens heredi et bonorum possessori currat et computetur. Verba autem haec sunt. Ea, quae de temporibus in integrum restitutionum legibus cauta sunt, custodiri

L. 5.
C. II. 53.

ὧ) ἄλλος lego pro ἄλλως, quod habet Fabr. ὧ) Deesse videtur τῷ βασιλεῖ. ὧ) Cap. 5. pro parte habet Theod. ὧ) Theod. παρεχουσῶν. ὧ) Theod. εἰκοσιπέντε et sic postea. ὧ) Theod. χρόνον συναπτόν. ὧ) Theod. διοικήσαι. ὧ) Theod. καὶ habet pro μὲν. ὧ) Theod. et Fabr. κληρονόμος omittit. Malim οὗτος ὁ κληρονόμος. ὧ) ὧ) addit Theod. et Fabr. ὧ) τῆς addit Theod. ὧ) Sic Fabr. Theod. pro κληροδότου habet διαθεμένου. ὧ) Theod. ἅμα τῇ διακατοχῇ εἴτι (leg. ἦτοι) ἐπιεικείνοισι τῆς κληρονομίας ἐπιζῆται τὴν ἀποκατάστασιν. Fabr. ut in textu. Omitti etiam salvo sensu possunt verba ἐπιζῆται τὴν ἀποκατάστασιν, modo e sequentibus ἀρχέσθω ψηφίζεσθαι κ. τ. λ. iungas verbis ἅμα τῇ κατοχῇ τῆς κληρονομίας. ὧ) Theod. post ἀμνημόνευτος addit: ἐν διαθήκῃ καταλειφθεῖς. ὧ) Theod. αὐτῷ. ὧ) Theod. αἰτήσασιν. ὧ) Theod. αὐτοῖς. ὧ) Theod. ἔξοτου. ὧ) Theod. ἀνεφάνησαν. ὧ) Theod. post συγγνώμην addit αἰτήσαι. ὧ) Usque ad ἤρξαντο τὰ καθ' ἑαυτοὺς διοικεῖν cap. 5. habet Theod. Reliqua hui. cap. apud eum desiderantur. ὧ) πρὸς legendum. Fabr. habet πρὸ.

τιον διδάσκει, ἤνικα ἐλάττων μὲν ἦν ὁ τελευτήσας, μείζων δὲ ὁ κληρονόμος· ἵνα ἀπὸ καιροῦ τῆς ὑπειρελεύσεως αὐτοῦ, ἢ τοῦ ἀρμόσαι αὐτῷ τὴν διακατοχὴν, ὀλόκληρος ὁ τῷ τελευτήσαντι χρεωστούμενος χρόνος τῷ κληρονόμῳ καὶ τῷ ἀγαθῷ νομεῖ τρέχῃ καὶ ψηφίζεται. λέγει δὲ οὕτως· Ταῦτα, ἃ τινὰ περὶ τῶν χρόνων τῶν ἀποκαταστάσεων τοῖς νόμοις διηγούμενα ^{m)}, φυλάττεσθαι χρὴ, καὶ εἰ τις τυχὸν ἐκ φιλοτιμίας ἡμετέρας τὴν τῆς ἡλικίας συγγνώμην ἔλαβεν, ἐξ ἐκείνης τῆς ἡμέρας, ἐξ ἧς ἡ ἡμετέρα συγχώρησις ἐν τῷ προσκόρῳ δικαστηρίῳ ἐνεφανίσθη, καὶ τούτῳ ἢ διοίκησις τῶν οἰκείων ἐπιεράπη, ἵνα εἰς ἐπέξελευτέας τὰς τῶν ἀποκαταστάσεων καὶ πληρωτέας δίκας νομίμως τὸν χρόνον ἔχοι παρασχεθέντα· οὕτως μέντοι, ἵνα μηδέποτε αὐτοῖς ἐλάττωσι τῶν εἰκοσιπέντε ἐνιαυτῶν τυχάνουσι, περὶ τούτων, ἃ τινὰ πρὸ τῆς αἰτηθείσης συγγνώμης τῆς ἡλικίας ἐχείρισαν, ἢ βοήθεια τῆς εἰς ἀκέραιον ἀποκαταστάσεως ἀρνηθείη. εἰ δὲ ποτε δηλαδὴ εἰς τὰ τοῦ ἐλάττωνος δίκαια ὑπειρήλθεν ἐλάττων, μηδαμῶς κωλύεσθω, ὅτε τὸν πέμπτον καὶ εἰκοστὸν τῆς ἡλικίας ἐνιαυτὸν περαιώσει, τῇ τῆς εἰς ἀκέραιον ἀποκαταστάσεως εἰσροσῆσι κεχορησθῆναι ἐν ἀμειώτῳ τῷ χρόνῳ. εἰ δὲ τὰ τοῦ μείζονος δίκαια ὁ ἐλάττων ἐδράξατο, ὅσον εἰς ἐκείνας ἀνήκει τὰς αἰτίας, ὡς ἐκ προσώπου τοῦ μείζονος ἐκτῆσται, τοσοῦτον χρόνον εἰς τὸ ἐκδέσθαι τῆς εἰς ἀκέραιον ἀποκαταστάσεως καὶ περαιώσαι τὰς δίκας λαμβάνειν ὀφείλει, ὅσος τῷ τελευτήσαντι, οὗ τινος κληρονόμος ἢ ἀγαθὸς νομεὺς γεγονέναι δέκνεται, ὑπολιμπανόμενος ἦν. ὅτε δὲ ὁ μείζων τῆς διακατοχῆς ⁿ⁾ ἐπελάβετο τοῦ ἐλάττωνος, εἰ μὲν κατὰ τὰ πολιτικὰ δίκαια ἐξ ἀδιαθέτου ἢ ἀπὸ διαθήκης αὐτὸν διεδέξατο, εὐθέως, ὅτε ὑπειρελεύσθη ἢ κληρονομία· εἰ δὲ δογματικῶς δικαίῳ, ἐξότε τὴν διακατοχὴν ἔλαβε, καὶ εἰς τὸ κινήθῃναι τὸ τῆς εἰς ἀκέραιον ἀποκαταστάσεως πρᾶγμα ἦτοι τὴν δίκην, ὀλόκληροι δὲ πάσης ὑπερθέσεως οἱ χρόνοι λογιζέσθωσαν.

L. 6. C. II. 53. ζ'. Ἡ προκειμένη διάταξις νομοθετεῖ, ἐὰν ὁ περὶ τῆς ἀποκαταστάσεως ἐνάγων αἰτῆ ὑπέρθεσιν, ἧτις δύναται περικλειεσθῆναι τοῖς ὠρισμένοις τῇ ἀποκαταστάσει χρόνοις, ὀφείλει τὸν ἄρχοντα τῆς αἰτίας διαγιγνοσκομένης ταύτην δίδουαι. ἐὰν δὲ ἡ αἰτουμένη παρὰ τοῦ ἐνάγοντος ὑπέρθεσις τοσοῦτον ἔχῃ χρόνον, ὥστε μὴ δύνασθαι περικλειεσθῆναι τοῖς τῆς ἀποκαταστάσεως χρόνοις, ἀπαρνεῖσθαι ταύτην τὴν ὑπέρθεσιν τῷ ἐνάγοντι· τί γὰρ ὅτι λόγου χάριν παρελθόντων ἤδη τριῶν ἐνιαυτῶν καὶ ἐξ μηνῶν εἰσελθῶν ὁ ἐνάγων ἐξαιτεῖται τὴν λεγομένην διαπόντιον δηλατίονα, ἢ τις ἐννέα μηνὸς στενοχωρεῖται; ὡς ἔχομεν σὺν θεῷ προϊόντες εὐρεῖν ἐν τῷ τρίτῳ βιβλίῳ τοῦ κώδικος. ἐὰν οὖν μετὰ τὰ τρία ἡμῶν ἔτη δώσει ταύτην τὴν ὑπέρθεσιν ὁ ἄρχων, οὗ περικλείεται τοῖς τέσσαρσιν ἐνιαυτοῖς, ἀλλὰ δαπανῶνται τέσσαρες ἐνιαυτοὶ καὶ τρεῖς μῆνες, ὀφείλει οὖν ἀπαρνεῖσθαι τὴν τοιαύτην ὑπέρθεσιν, ἵνα μὴ παρεξέλθῃ τὸν χρόνον τῆς ἀποκαταστάσεως. καὶ δικαίως, φησὶν, ἀρνούμεθα τῷ ἐνάγοντι ταύτην τὴν ὑπέρθεσιν· ἡδύνατο γὰρ εἶω τῆς τετραετίας ἢ ὑπέρθεσις περαιωθῆναι. ταῦτα περὶ τοῦ ἐνάγοντος νομοθετήσασα ἢ διάταξις, λοιπὸν καὶ περὶ τοῦ ἐναγομένου νομοθετεῖ· ἵνα οὕτως ὅτε δῆποτε αἰτῶν τὴν ὑπέρθεσιν, μηδενὸς ἀντικειμένου αὐτῷ κωλύματος ἐκ τοῦ χρόνου, λαμβάνῃ αὐτὴν ἀκωλύτως· κὰν ὑπερβάλῃ τὸν ὠρισμένον τῆς ἀποκαταστά-

convenit; et si forte quis beneficio nostro aetatis veniam fuerit consecutus, ex eo die, quo indulgentia nostra in iudicio competenti fuerit intimata, eique administratio rei propriae permissa, ut ad persequendas in integrum restitutionum finiendasque causas iure habeat praestitutum: ita tamen, ut nunquam minoribus vigintiquinque annis constitutis de his, quae ante impetratam veniam aetatis gesserunt, auxilium in integrum restitutionis denegetur. Si quando sane in minoris iura successerit minor, minime prohibeatur, quum quintum et vicesimum aetatis annum transierit, in integrum restitutionis beneficio uti tempore illibato. Quodsi maioris fuerit minor iura nactus, quantum ad eas pertinet causas, quas ex persona maioris fuerit consecutus, tantum temporis ad exponendam in integrum restitutionem decidendasque causas accipere debet, quantum defuncto, cuius heres aut bonorum possessor docebatur exitisse, reliquum fuerat. Cum vero maior successionem fuerit adeptus minoris, si quidem civili iure ab intestato, vel ex testamento ei successerit, mox cum fuerit adita hereditas: si vero honorario iure, ex quo bonorum possessionem acceperit, examinando in integrum restitutionis negotio sive causae, solida sine ulla dilatione tempora supputentur.

VI. Haec constitutio sancit, si qui de restitutione agit, dilationem petat, quae temporibus restitutioni statutis coartari valet, causa cognita eam a magistratu tribui oportere. Sin vero dilatio ab actore petita tantum tempus contineat, ut temporibus restitutionis angustari nequeat, hanc dilationem actori denegari: quid enim, si verbi gratia praeteritis iam tribus annis et sex mensibus actor transmarinam dilationem, quae dicitur, petat, quae novem mensibus arcatur? ut annuente Deo in libro tertio Codicis reperiemus. Si igitur post triennium et sex menses hanc dilationem magistratus dederit, non concluditur quadriennio, sed impenduntur anni quatuor et tres menses. Eiusmodi igitur dilatio denegari debet, ne tempus restitutionis excedat. Et merito, inquit, actori hanc dilationem denegamus: dilatio enim quadriennio finiri poterat. His de actore sancitis, constitutio iam de reo quoque sancit: ut quaecumque dilationem petierit, nullo ei obstaculo ex tempore obstante, eam sine impedimento accipiat: licet tempus restitutioni praestitutum excedat: neque enim hic in potestate rei steterat, quando conveniri vellet. Hac autem dilatione reo concessa, manifestum est, etiam actorem eodem spatio fruiturum, ut intra hoc intentionis suae probationes parare possit. In hoc igi-

m) Aut supplendum ἐστὶ, aut legendum διηγούμενα.

n) Malim διαδοχῆς, quod est successio: διακατοχῆ autem est

σεως χρόνον· οὐδὲ γὰρ ἐνταῦθα ἐν ἐξουσίᾳ ἦν τοῦ ἐναγομένου τὸ ὅτε βούλεται ἐναχθῆναι. ταύτης δὲ τῷ ἐναγομένῳ παρεχομένης τῆς ὑπερθέσεως, εὐδηλον, ὅτι καὶ ὁ ἐνάγων ἀπολαύσει τῆς ἐξ αὐτῆς προθεσμίας, ἵνα ἐν τοσοῦτῳ δυνήθῃ τὰς ὑπὲρ τῆς οἰκείας ἐναγωγῆς ἀποδέξῃς εὐτρεπίσαι. εὐρίσκειται οὖν προφάσει τοῦ ἐναγομένου καὶ ὁ ἐνάγων εὐεργετούμενος ἐν τούτῳ τῷ θέματι.

ζ'. Οἱ μὲν ἀρχαῖοι πάντες μετὰ τοὺς κέ'. ἐνιαυτοὺς ἔτερον ἐνιαυτὸν ὠρισμένον παρεῖχον, ὥστε τὰ προαχθέντα εἰσὼ τῶν κέ'. ἐνιαυτῶν δύνασθαι ἐν ἐκείνῳ τῷ ἐνιαυτῷ ἀνατραπῆναι. αἱ δὲ διατάξεις ἐκέλευον, τοῖς μὲν ἐν Ρώμῃ διάγουσι πέντε ἐνιαυτοὺς συναπτοὺς δίδοσθαι, τοῖς δὲ ἐν Ἰταλίᾳ τέσσαρας, τοῖς δὲ ἐν ἐπαρχίαις τρεῖς. κελεύει οὖν ἡ διάταξις, πάντας τετραετίαν ἔχειν ἀντὶ τοῦ ποτε ὠρισμένου ἐνιαυτοῦ. τὴν περιττὴν οὖν διαφορὰν τοῦ ὠρισμένου ἐνιαυτοῦ τῆς εἰς ἀκέραιον ἀποκαταστάσεως ἐκ τῆς ἡμετέρας πολιτείας χωρίζοντες θεσπίζομεν^{ο)}, καὶ ἐν τῇ ἀρχαίᾳ Ρώμῃ, καὶ ἐν ταύτῃ τῇ ἐνδόξῳ πόλει, καὶ ἐν τῇ Ἰταλίᾳ, καὶ ἐν ταῖς ἄλλαις ἐπαρχίαις τετραετίαν συναπτήν μόνην^{ρ)} ἀριθμῆσθαι ἐκ τῆς ἡμέρας, ἐξ ἧς ὁ ἐνιαυτὸς ὁ ὠρισμένος ἔτρεχε, καὶ τοῦτον τὸν χρόνον παντὸς τόπου κοινὸν εἶναι· ἀπὸ^{γ)} γὰρ τῆς διαφορᾶς τῶν τόπων τινὰ εἰσάγεσθαι διάκρισιν, πάντῃ ἡμῖν ἀλόγιστον ἔδοξεν. ὅπερ οὐ μόνον ἐν ταῖς τῶν ἐλαττόνων ἀποκαταστάσεσιν, οἷς τισιν ὠρισμένος ἐνιαυτὸς ἀρχεται τρέχειν, ἐξότε^{δ)} τοῦ εἰκοστοῦ ἔκτου ἐνιαυτοῦ ἢ ἡμέρα ἐπιλάμψει, ἀλλὰ καὶ ἐν ταῖς τῶν μείζονων τοῦτο αὐτὸ προεληλυθέναι^{ε)} θεσπίζομεν· ἵνα καὶ ἐνταῦθα ἀντὶ τοῦ ὠρισμένου ἐνιαυτοῦ ἢ μνημονευθεῖσα συνάφεια τῶν χρόνων φυλαχθῇ^{ς)} εἰς παρενθετέαν προκάταρξιν καὶ πληρωτέαν τὴν δίκην. καὶ ὅν τρόπον πᾶσα ἥτων ἡλικία ὑπεξήρηται ἐν ταῖς τῶν ἐλαττόνων ἀποκαταστάσεσιν, οὕτω καὶ ἐν ταῖς τῶν μείζονων ὁ καιρὸς, ἐν ᾧ διὰ πρῶγμα δημοσίον ἀπολιμπάνονται, ἢ ἄλλαις νομίμαις^{ν)} αἰτίαις, αἱ τινες^{ν)} τοῖς παλαιοῖς νόμοις ἠριθμημένοι εἰσὶν, ἦσαν^{ω)} ἀπησρολημένοι, πᾶς λαμβανέσθω· καὶ ἔστω μὴ ἀνόμοιος ἐν τούτῳ τῷ μέρει τῶν ἐλαττόνων καὶ τῶν μείζονων ἢ ἀποκατάστασις.

ΤΙΤΛΟΣ ΛΕ'.

Ἐκ ποίων αἰτιῶν εἰς ἀκέραιον ἀποκαθίστανται οἱ μείζονες τῶν εἰκοσιπέντε ἐνιαυτῶν^{κ)}.

α. γ) Ἐὰν μειωθῇ τὰ πρῶγματα τῇ ἀρχαίᾳ τοῦ διὰ φόβον ἀπολιμπανόμενου, ἢ χωρὶς δόλου διὰ πρῶγμα δημοσίον ἐκδημοῦντος, ἢ ἐν δεσμοῖς, ἢ δουλείᾳ, ἢ ἀλχηλωσίᾳ ὄντος, ἢ ἀγωγῆς οὔτοι ἐκπέσωσι τῷ χρόνῳ· καὶ ἂν τις διὰ τὸ ἀπολιμπάνεσθαι τὸν ἀντίδικον αὐτοῦ, ἢ δεδέσθαι καὶ μὴ διεκδικεῖσθαι, ἢ μὴ ποιεῖν εὐχέρειαν εἰς τὸ ἐναχθῆναι, ἢ διὰ τὸ μὴ καλεῖσθαι ἄκοντα εἰς τὸ^{ζ)} δικαστήριον ἐξέπεσέ τινος διὰ τῆς ἀρχουσίας ἢ τῆς δι' ἐτέρας^{α)} διὰ χρήσεως κυριότητος ἐν τῷ παρελθεῖν τὸν χρόνον τῆς ἀγωγῆς, δίδεται ἀποκατάστασις εἰσὼ ἐνιαυτοῦ, μεθ' οὗ τις κινήσῃ δυνήθῃ· καὶ ἐξ ἐτέρας εὐλόγου αἰτίας, εἰ μὴ νόμος ἐναντιοῦται.

ο) Inde a θεσπίζομεν cap. 7. habet Theod. Theod. statim post θεσπίζομεν addit, καὶ ἐν τούτῳ τῷ θέματι, quod deest apud Fabr. ρ) Theod. μόνην συναπτήν. γ) Verba ἀπὸ γὰρ τῆς διαφορᾶς, — ἀλόγιστον ἔδοξεν, apud Theod. desunt. Reliqua habet Theod. ρ) Theod. ἐξοῦ. ε) Theod. pro αὐτὸ προεληλυθέναι, habet ἀντιπροεληλυθέναι. ς) Theod. φυλαχθῆναι. ζ) Theod. νομίμαις. ν) Theod. αἰτίαις bis habet. ω) Theod. ἦσαν. Fabr. εἶσαν. κ) Hanc inscriptionem exhibet Fabr. Index titulorum Coisl. et Theod. verba transponunt: ἐκ ποίων αἰτιῶν οἱ μείζ. τ. εἰκ. ἐνιαυτ. εἰς ἀκέρ. ἀποκαθ. γ) Cap. 1. habet Theod. totum. α) τὸ addit Theod. Deest apud Fabr. α) δὲ ἐτέρας Fabr. Omittit haec Theod. Revera supervacanea esse videntur.

tur casu occasione rei etiam actori beneficium tribuitur.

VII. Veteres omnes post XXV annos alium annum utilem concedebant, ut, quae intra quintum et vicesimum annum gesta essent, intra illum annum rescindi possent. Constitutiones autem iubebant, in urbe Roma quidem degentibus quinquennium continuum dari, in Italia autem quadriennium, in provinciis triennium. Haec igitur constitutio iubet, omnes pro utili, quem olim habebant, anno quadriennium habere. Supervacuam igitur differentiam utilis anni in integrum restitutionis a nostra republica separantes sancimus, et in antiqua Roma, et in hac celeberrima urbe, et in Italia, et in aliis provinciis quadriennium continuum tantummodo numerari ex die, ex quo annus utilis currebat, et id tempus totius loci esse commune: ex differentia enim locorum aliquod induci discrimen valde nobis absurdum visum est. Quod non solum in minorum restitutionibus, quibus utilis annus incipit currere, ex quo vicesimi sexti anni dies illuxerit, sed etiam in maiorum hoc idem procedere sancimus: ut et hic pro utili anno memorata continuatio temporum observetur ad interponendam contestationem finiendamque litem. Et quemadmodum omnis minor aetas excipitur in minorum restitutionibus, ita et in maiorum tempus, in quo reipublicae causa abfuerint, vel aliis legitimis causis, quae veteribus legibus enumeratae sunt, fuerint occupati, omne excipitur: et si non absimilis hac in parte minorum et maiorum restitutio.

L. 7. C. II. 53.

TITULUS XXXV.

Quibus ex causis maiores vigintiquinque annis in integrum restituuntur.

I. Si bona eius, qui metu aberat, non utendo deminuta fuerint, vel eius, qui sine dolo reipublicae causa aberat, in vinculis, vel servitute, vel captivitate erat: sive hi actione tempore exciderint: et si quis propterea, quod adversarius eius abesset, in vinculis esset et non defenderetur, secumve agendi potestatem non faceret, aut quod eum invitum in ius vocare non liceret, non utendo quid amisit, vel usucapione, cum tempus actionis exiisset, restitutio intra annum, ex quo experiri poterit, datur: et ex alia iusta causa, nisi lex prohibeat.

L. 1. D. IV. 6.

- L. 2. β'. Ταῦτα τὰ πρόσωπα καὶ ἔξτραορδιναρίως βοηθεῖται^{b)}. βοηθοῦνται οἱ κατὰ φόβον μὴ μάταιον ἀπολειφθέντες,
- D. 1V. 6.
- L. 3. γ'. ε) Ἀλλὰ διὰ θάνατον ἢ πληγὰς. εἰ δὲ δικαίως ἐφοβήθησαν, ὁ δικαστὴς σκοπεῖ.
- D. eod.
- L. 4. δ'. Ὁ διὰ πρᾶγμα δημόσιον ἀποδημιῶν, ἐὰν δυνάμενος ὑποστρέψαι ὑπέρθηται, εἴτε διὰ κέρδος, εἴτε^{d)} μὴ, οὐ βοηθεῖται.
- D. eod.
- L. 5. ε'. Οὔτε ὁ ταχύτερον ἀποδημήσας, οὔτε ὁ ε)^{e)} διὰ τὸ μὴ ἐναχθῆναι διὰ^{f)} πρᾶγμα δημόσιον ἀποδημιῶν.
- D. eod.
- L. 6. ς'. ς) Οἱ ἐν Ῥώμῃ ἄρχοντες οὐ δοκοῦσιν ἀποδημεῖν διὰ πρᾶγμα δημόσιον.
- D. eod.
- L. 7. ζ'. Οἱ στρατιῶται δὲ οἱ ἐν Ῥώμῃ στρατεύομενοι ἀντὶ τῶν εἰς πρᾶγμα δημόσιον ἀπολιμπανομένων εἰσὶ^{h)}.
- D. eod.
- L. 8. D. eod. η'.ⁱ⁾ Καὶ οἱ τῶν πόλεων πρεσβευταὶ βοηθοῦνται.
- L. 9. θ'. Καὶ ὁ ἐν δημοσίᾳ φρουρᾷ βληθεὶς καὶ ὁ^{k)} δεθείς ὑπὸ ληστῶν καὶ δυνάτων. τῇ δὲ προσηγορίᾳ τῶν δεσμῶν καὶ τὸ ἐγκλεισθῆναι περιέχεται. φυλακὴ δὲ μόνη ἢ δημοσία νοεῖται.
- D. eod.
- L. 10. ι'. Ἀπὸ στρατιωτῶν ἢ τῆς τάξεως ἢ τῶν πολιτικῶν ὑπηρεσιῶν^{l)}, εἰ τῶν ἰδίων μὴ δυνηθῆναι προνοῆσαι δείκνυται. ἐν δεσμοῖς εἰσι καὶ οὕτω διατεθέντες^{m)}, ὡς χωρὶς ἀλαχύνῃς μὴ δύνασθαι δημοσίᾳ φανῆναι.
- D. eod.
- L. 11. ια'. Βοηθεῖται καὶ καλῇ πίστει ἢ κατὰ βίανⁿ⁾ ἐν δουλείᾳ ὢν.
- D. eod.
- L. 12. ιβ'. Δοκεῖ δὲ ἐν δουλείᾳ εἶναι, ἕως οὗ περὶ τῆς ἰδίας ἄρξεται καταστάσεως δικάζεσθαι. μετὰ δὲ προκτάραξιν οὐ περιέχεται τῷ παρόντι δόγματι.
- D. eod.
- L. 13. ιγ'. Οὔτε ὁ γραφεὶς ἐλεύθερος καὶ κληρονόμος, πρὶν ἢ κληρονομήσει, περιέχεται τῷ δόγματι· περὶ γὰρ ἐλευθέρων διαλέγεται. ὁ μὲν τοι ὑπέζούσιος υἱὸς ἐπὶ τῷ ἰδιοκτήτῳ πεκουλίῳ περιέχεται.
- D. eod.
- L. 14. ιδ'. ο) Οἱ αἰχμάλωτοι καὶ ὡς αἰχμάλωτοι καὶ ἐν δουλείᾳ^{p)} ὄντες βοηθοῦνται, οὐ μὴν οἱ ἀντόμολοι· οὔτε γὰρ ἔχουσι ὑποτροφῆς δίκαιον. εἴτε οὖν ὑποστρέψωσιν^{q)} οἱ αἰχμάλωτοι, εἴτε παρὰ τοῖς^{r)} πολεμίοις ἀποθάνωσι^{s)}, βοηθοῦνται.
- D. eod.
- L. 15. ιε'. ς) Οὗτοι γὰρ καὶ οἱ ἐν δουλείᾳ ὄντες οὔτε διοικητὰς ἔχιν ἠδύνατον, τῶν ἄλλων τῶν περιεχομένων τῷ δόγματι δυνάμενων ἔχιν. κἂν κατέστη τις κουράτωρ τῶν πραγμάτων τοῦ αἰχμαλώτου, βοηθεῖται.
- r. D. eod.
- §. 1. Οὐ μόνος^{u)} ὁ αἰχμάλωτος, ἀλλὰ καὶ ὁ τεχθεὶς παρὰ τοῖς πολεμίοις καὶ ἔχων ὑποτροφῆς δίκαιον βοηθεῖται.
- §. 2. Ἐάν τις ἐκ τῆς περὶ μελλούσης ζημίας ἀγωγῆς πεμφθῇ εἰς οἴκημα στρατιώτου, εἰ μὲν παρῆν ὁ στρατιώτης, οὐ βοηθεῖται· εἰ δὲ ἀπῆν, βοηθεῖται.

II. Huiusmodi personis et extra ordinem succurritur. Adiuvantur, qui non vani metus causa abfuerunt,

III. Sed timore mortis aut verberum. An autem iustus eorum metus fuerit, iudex aestimat.

IV. Qui reipublicae causa abest, si cum reverti posset, moram fecerit, sive commodi gratia, sive non, non adiuvatur.

V. Neque qui maturius profectus est, neque qui, ne conveniretur, reipublicae causa abfuit.

VI. Magistratus Romae non videntur abesse reipublicae causa.

VII. Milites autem, qui Romae militant, pro reipublicae causa absentibus sunt.

VIII. Legatis quoque civitatum succurritur.

IX. Etiam ei, qui in custodiam publicam coniectus est, vel qui a latronibus vel potentibus vincetus est. Vinculorum autem appellatione continetur etiam, si quis inclusus est. Custodia autem sola publica accipitur.

X. Et qui a militibus, vel officialibus, vel municipalibus ministeriis adservantur, si probetur, eos rebus suis superesse non potuisse. In vinculis sunt et qui ita comparati sunt, ut sine dedecore in publico apparere non possint.

XI. Adiuvatur et qui bona fide vel per vim in servitute fuerit.

XII. In servitute autem esse videtur, donec de suo statu litigare coeperit. Post litem autem contestatam hoc edicto non continetur.

XIII. Neque liber et heres institutus, antequam sit heres, edicto continetur: de liberis enim hominibus loquitur. Filiusfamilias tamen in castrensi peculio edicto continetur.

XIV. Capti ab hostibus et qui captorum loco sunt, et qui in servitute sunt, adiuvantur, non etiam transfugae: neque enim postliminii ius habent. Sive igitur capti ab hostibus reversi sint, sive apud hostes decesserint, adiuvantur.

XV. Hi enim et qui in servitute sunt, neque procuratores habere poterant, cum alii, qui edicto continentur, habere possint. Licet bonis eius, qui ab hostibus captus est, curator constitutus sit, adiuvatur.

Non solum capto ab hostibus, sed etiam apud hostes nato, qui et postliminii ius habet, succurritur.

Si quis damni infecti nomine missus sit in aedes militis, si quidem miles praesens erat, ei non subvenitur: sin vero aberat, subvenitur.

b) Theod. ταῦτα τὰ πρόσωπα ἀπὸ δόγματος καὶ διατάξεως βοηθοῦνται. Reliqua habet, ut Fabr. c) Cap. 3. iisdem verbis habet Theod. d) Theod. qui totum cap. 4. habet, post εἴτε inserit καὶ. e) ὁ addit Theod. Deest apud Fabr. f) διὰ deest apud Theod. g) Cap. 6. iisdem verbis habet Theod. h) Theod. qui cap. 7. totum habet, εἰσὶν. i) Cap. 8. habet Theod. k) ὁ deest apud Theod., qui cap. 9. totum habet. Quae addit, interpretationis locum obtinere videntur, licet iisdem literis, quibus textus, scripta sint. Sunt autem haec: "Ὅτε τις παρὰ δυνασταῦ τινος συσχεθεὶς κατὰ βίαν εἰς φυλακὴν ἐμβληθῆ, ἢ ὑπὸ ληστῶν κατασχεθεὶς δεμαθῆ, ἢ παρὰ τινος ἄρχοντος εἰς δημοσίαν ἐμβληθῆ φυλακὴν, καὶ μὴ δυνάμενος διὰ ταῦτα προνοῖαν τῶν ἰδίων ποιεῖσθαι, πρᾶγμα ἴδιον ἢ ἀγωγὴν ἀπολέσει, λαμβάνειν οφείλει ἀποκατάστασιν, ὡς πᾶς ὁ δὲ εὐλογον αἰτίαν ἀπολιμπανόμενος. ἢ δὲ σημασία τῶν δεσμῶν καὶ τὸ ἀποκλεισθῆναι, καὶ τὸ κωλυθῆναι ὅπως δήποτε περιέχει. φυλακὴ δὲ μόνη νοεῖται ἢ δημοσία· τοὺς γὰρ ἰδιωτικὰς ποιούντας φυλακὰς μεγάλως οἱ νόμοι βούλονται τιμωρεῖν, ὡς ἐν τῷ ἐξηκοστῷ βιβλίῳ ἔχει εὐρεῖν. l) Mihi hic locus etsi non corruptus, tamen mutilus esse videtur. Nescio tamen, quomodo sanari possit. m) Ut textui latino graecus magis respondeat, malim δεθέντες. n) Auctoritate Basilicorum Hoffmannus Meletem, Diss. V. §. 7. in L. 12. D. h. t. legendum censet: sive vi detentus sit. o) Cap. 14. habet Theod. p) Theod. post δουλείᾳ addit ἡραγκαμένοι. q) ὑποστρέψωσι reposui pro ὑποστρέψουσι, quod habet Fabr. Theod. ἐπιστρέψουσι. r) Theod. addit τοῖς. Deest hoc apud Fabr. s) Theod. ἀποθάνουσι. t) Cap. 15. pr. et §. 1. habet iisdem verbis Theod. z) Theod. μόνον.

Ἐὰν ἤρξατο παρόντος μου διὰ χρήσεως κατακυριεύσθαι πράγμα μου, εἴτα ἀπολειφθέντος μου πληρωθῆ μετὰ τὸ ὑποστρέφειν με ἢ διὰ χρήσεως κυριότης, εἰ μὲν ὀλίγος ὑπελείπετο χρόνος, ὅστις ἐδαπανήθη ἐν τῷ ζητεῖν με οἶκον καὶ συνήγορον ἢ διατεθῆναι τὰ πράγματά μου, δίδονται μοι ἀποκατάστασις. εἰ δὲ πολὺς ὑπελείπετο χρόνος, οὐ δίδονται.

ις'. Οὐ γὰρ οἱ δι' ἀμέλειαν, ἀλλ' οἱ ἐξ ἀνάγκης μὴ δυννηθέντες προκατάσασθαι βοηθοῦνται. ὅλον δὲ τοῦτο τῆς κρίσεως ἤρηται τοῦ πραιτωρός.

ιζ'. Ἐὰν ὁ στρατιώτης ἐπιγῶ τὴν κληρονομίαν, οὐ μόνον κατὰ τοῦ νεμηθέντος αὐτὴν ἔχει, ἀλλὰ καὶ κατὰ τοῦ ἐξ αὐτοῦ ἀγοράσαντος καὶ ἀποσπάσαντος τὸ πρᾶγμα. εἰ μέντοι μὴ ἐπιγῶ, καλῶς ἄνωθεν προβαίνει ἢ διὰ χρήσεως δεσποτεία. εἰ δὲ καὶ ληγάτον ἐτήσιον καταλειφθῆ· διδομένης γὰρ ἀποκαταστάσεως οὐδὲ φθειροσθαι λέγομεν τὴν ἀγωγήν.

ιη'. Ὡς Ζημιωθείσι τοῖς τελείοις δίδονται ἀποκατάστασις· οὐ μὴν ὅτε θέλουσιν ἐκ τῆς ἐτέρων ποινῆς ἢ ζημίας κερδαίνειν.

ιθ'. Ὅθεν ἐὰν ἀγοραστὴς διὰ χρήσεως κυριεύειν ἀρξάμενος αἰχμαλωτισθῆ^ω), τὴν διακοπεῖσαν δεσποτείαν διὰ τοῦ τῆς ὑποτροφῆς^ς) δικαίον οἶκ ἀναλαμβάνει· ἢ γὰρ διὰ χρήσεως δεσποτεία διὰ τοῦ ἔργου^ς) νέμεσθαι προβαίνει· ἔργον δὲ τῷ τῆς ὑποτροφῆς δικαίω^ς) οὐ περιέχεται.

κ'. Ἄλλ' οὔτε οὐτίλλαν^α) ἀγωγήν ἔχει.

κα'. Οἱ κατὰ τὰς εἰρημίνας αἰτίας ἀπολιμπανόμενοι βοηθοῦνται εἰς τὸ μὴ ζημιωθῆναι. κατὰ^β) παντὸς δὲ ὅπως οὖν ἀπολιμπανόμενου καὶ^ς) μὴ ἐκδικουμένου δίδονται ἀποκατάστασις τοῖς ἐκ τούτου βλαπτομένοις, ἢ διὰ^δ) τῆς ἀπὸ χρήσεως κυριότητος, ἢ διὰ ἀχρησίας, ἢ διὰ τὸ ἐξῆκεν τὸν χρόνον τῆς ἀγωγῆς. εἴτε δι' ἐαυτῶν, εἴτε διὰ τῶν ὑπέξουσίων αὐτῶν οἱ ἀπόντες διὰ χρήσεως κυριεύουσιν^ς), ὅτε μὴ διεκδικῶνται^ς), οὐ μὴν ὅτε διοικητὰς ἔχουσι, χώρα τῷ δόγματι.

κβ'. Χώραν δὲ τὸ παρὸν διάταγμα οὐκ ἔχει, πρὶν ἐρωτηθῶσι παρὰ τοῦ ἐνάγοντος οἱ φίλοι τοῦ ἀπολιμπανόμενου, καὶ διεκδικεῖν ἀπέπυσιν, ἢ μηδεὶς ἐστὶν ὁ ὀφείλων ἐρωτηθῆναι, καὶ ταῦτα δεῖ ἐκ μαρτυρίων δηλοῦσθαι. τὸ διάταγμα χώραν ἔχει ἐπὶ μαινομένων καὶ ἀνήθων καὶ πόλεων.

κγ'. Καὶ κατὰ τοῦ ἐν δεσμοῖς ὄντος ἢ εὐχέριαν ἑαυτοῦ μὴ ποιοῦντος εἰς τὸ ἐναχθῆναι δίδονται ἀποκατάστασις, ἐν ᾧ μὴ διεκδικεῖται. ὁ ἐν δεσμοῖς γὰρ ὢν δημοσίοις ἢ ἰδιωτικοῖς διὰ χρήσεως κυριεύει, εἰ καὶ μὴ ἐν δουλείᾳ ἐστὶν.

Ὁ αἰχμάλωτος οὔτε τὴν ἀρχθεῖσαν διὰ χρήσεως δεσποτείαν πληροῖ, οὔτε ὑποστρέφων τὴν διὰ χρήσεως ἀναλαμβάνει δεσποτείαν.

Ἐὰν^ς) νομῆν ἢ χρῆσιν καρπῶν ἀπολέσῃ ὁ αἰχμάλωτος, καὶ τοὺς ἐν τῷ μεταξὺ^β) καρποὺς ἀπολαμβάνει.

Οἱ ὑπέξουσι τοῦ αἰχμαλώτου πεκουλιαρίως διὰ χρήσεως κυριεύουσιν· καὶ εἰ μὴ διεκδικοῦνται, δίδονται τοῖς τῶν πραγμάτων κυρίοις ἀποκατάστασις. καὶ ἐνθα ἀγωγή τοῦ αἰχμαλώτου ἀρμόζουσα φθαρή.

κδ'. Κατὰ τοῦ ὑπεριθεμένου,

Si me praesente inchoata sit rei meae usucapio, §. 3. deinde absente me post reditum meum impleta fuerit, siquidem modicum tempus supererat, quod elapsum sit, dum hospitium quaero et advocatum, vel dum res meas compono, restitutio mihi datur. Sed si multum tempus supererat, non datur.

XVI. Non enim, qui negligentia, sed qui necessitate non potuerunt litem contestari, adiuvantur. Totum autem istud ab arbitrio Praetoris pendet. L. 16. D. IV. 6.

XVII. Si miles hereditatem agnoverit, non solum adversus possessorem eius restitutionem habet, sed etiam adversus eum, qui ab eo emit et rem abstulit. Si tamen non agnoverit, retro utiliter usucapio procedit. Idem si legatum annuum relictum sit: restitutione enim data nec dicimus actionem interire. L. 17. D. eod.

XVIII. Restitutio datur maioribus laesis: non etiam, cum ex aliorum poena vel damno lucrifacere volunt. L. 18. D. eod.

XIX. Ideo si emtor, qui usucapere coeperat, ab hostibus captus sit, dominium interruptum postliminii iure non recuperat: usucapio enim per possessionem, quae facti est, procedit: factum autem postliminii iure non continetur. L. 19. D. eod.

XX. Sed neque utilem actionem habet. L. 20. D. eod.

XXI. Qui ex supra dictis causis absunt, adiuvantur, ne damnum patiantur. Adversus omnem autem quoquomodo absentem et non defensum restitutio datur eis, qui exinde damnum patiuntur, vel usucapione, vel non utendo, vel tempore actionis praeterito. Edictio locus est, sive per se, sive per subiectas sibi personas absentes usu acquisierint, si non defendantur, non etiam si procuratores habeant. L. 21. D. eod.

XXII. Hoc autem edictum locum non habet ante, quam amici absentis interrogati fuerint ab actore et se eum defendere negaverint: vel nemo sit, qui interrogari debeat: eaque ex testationibus manifestari oportet. Edictum locum habet in furiosis et imberibus et civitatibus. L. 22. D. eod.

XXIII. Etiam adversus eum, qui in vinculis est, secumve agendi potestatem non facit, restitutio datur, si non defendatur: nam is, qui in vinculis publicis vel privatis est, usu acquirit, nisi si in servitute sit. L. 23. pr. D. eod.

Qui ab hostibus captus est, neque coeptam usucapionem implet, neque reversus per usum dominium recuperat. §. 1.

Si ab hostibus captus possessionem vel usumfructum amisit, fructus quoque medii temporis recuperat. §. 2.

Hi, qui in potestate captivi fuerunt, usu acquirunt ex re peculiari: et nisi defendantur, rerum dominis restitutio datur: et cum actio adversus captivum competens interierit. §. 3.

XXIV. Adversus eum, qui frustratur, L. 24. D. eod.

ω) Cap. 18. 19. 20. habet Theod. w) Theod. αἰχμαλωτισθῆ. x) ὑποτροφῆς lego cum Theodoro pro ἐπιστροφῆς, quod habet Fabr. y) Theod. ἔργου. z) Malim τῷ τῆς ὑποτροφῆς δικαίω cum Theod. Fabr. τοῦ τ. ὑπ. δικαίου. a) Theod. omittit οὐτίλλαν. b) Inde a κατὰ παντός — τὸν χρόνον τῆς ἀγωγῆς cap. 21. habet Theod. qui incipit: καὶ κατὰ παντός. c) καὶ deest apud Theod. d) διὰ deest apud Theod. e) Malim κυριεύουσιν. f) Malim διεκδικοῦνται. g) §. 2. habet Theod. h) Theod. ἀνὰ μεταξύ.

L. 25. κέ'. Ἡ καὶ μὴ ὑπερτιθεμένου, ἀλλὰ διὰ πλειόνων
D. IV. 6. πραγμάτων ἀσχολίαν μὴ ἐναγομένου,

L. 26. pr. κς'. ἰ) Καὶ ὅτε ὁ δικαστὴς ἐμποδίσαι κ), δίδοται
D. eod. ἀποκατάστασις.

§. 1. Κατὰ τοῦ ἔξοριστον δίδοται ἀποκατάστασις.

§. 2. Δίδοται ἀποκατάστασις καὶ κατὰ τοῦ μὴ ἄγοντος
καλουμένου εἰς δίκην, ἐὰν μὴ διεκδικῆται, ὅσον ὑπά-
του, πραιτωρός, καὶ τῶν ἄλλων τῶν ἐχόντων κράτος
καὶ ἐξουσίαν· οὐ μὴν κατὰ τῶν μετὰ συγγνώμης κα-
λουμένων, ὅσον πατρὸς καὶ πατρωνος· ἠδύναντο γὰρ
διὰ τοῦ πραιτωρός κληθῆναι.

§. 4. 5. 6. Ἐὰν διὰ τοῦ ἄρχοντος ἀγωγή μου φθαρῇ, μὴ
κατὰ δόλον μου, ἀποκαθίσταμαι· τυχὸν γὰρ ὑπερέ-
θετο, ἢ οὐ δέδωκεν εὐχέριαν εἰς τὸ προσελευσθῆναι·
ἢ κατὰ χάριν οὐκ ἐδικαιώθησεν. ἐπεὶ τοί γε εἰ διαγνοὺς
ἀπεδοξίμασε τὴν ἀγωγήν, οὐκ ἀποκαθίσταμαι. ὡς περ
οὔτε εἰ διὰ τὸ μὴ πειθαρχῆσαι με αὐτῷ, ἢ δι' ἑτέραν
ἐύλογον αἰτίαν ἠρησάτο μοι τὴν δικαιοδοσίαν. εἰ δὲ
καὶ ἐκδεχομένου μου κινήσαι παρὰ τῷ μέλλοντι ἄρχειν
παρέλθῃ ὁ χρόνος τῆς ἀγωγῆς, οὐ βοηθοῦμαι.

§. 7. Εἰ ἰ) μὲν διὰ τὰς συνήθεις ἀπράκτους ἡμέρας μὴ
δικαιωθήσαντος τοῦ ἄρχοντος φθαρῇ μου ἡ^m) ἀγωγή,
οὐ βοηθοῦμαι· ἐχοῖν γὰρ με προνοῆσαι, μὴ ἐμπειεῖν
εἰς αὐτάς. εἰ δὲ ἐξτραβόδιναⁿ) ἦσαν αἱ ἀπράκτοι διὰ
τι συμβαίνον αἰσίαν^o) ἢ διὰ τιμὴν τοῦ βασιλέως, ἀπο-
καθίσταμαι εἰς τὸ λαβεῖν τοσαύτας ἡμέρας, ὅσας διὰ
τὰς ἀπράκτους οὐκ ἠδυνήθην κινήσαι.

§. 8. Ἐὰν παρὰ μίαν τυχὸν ἡμέραν διὰ χρήσεως κτησά-
μενος τὸ πρᾶγμα σου ἀποδημήσω εἰς πρᾶγμα δημό-
σιον, μετὰ τὸ ὑποστρέψαι με ἔχεις ἀποκατάστασιν εἰς
τὸ τὴν μίαν ἡμέραν ἀναλαβεῖν.

§. 9. Δίδοται ἀποκατάστασις καὶ ὅτε τις ἕτερον φανῇ
τῷ πραιτωρὶ εὐλογος αἰτία· ὡς τοῖς πρεσβυταῖς τῶν
πόλεων, ἐὰν μὴ εἰς πρᾶγμα δημόσιον ἀποδημῶσι. βοη-
θοῦνται δὲ, ἐὰν ἔχωσι διοικητὰς^p), καὶ οἱ διὰ μαρτυ-
ρίαν ἐξ ἐπαρχίας μετακληθέντες εἰς ἕτερον, ἢ εἰς Ῥώ-
μην, ἢ πρὸς τὸν βασιλέα· καὶ οἱ διὰ δίκην ἢ ἐκκλητον
ξενιτεύοντες. καὶ πάντες^q) γενικῶς^r) οἱ ἐξ ἀνάγκης
ἀπολιμπανόμενοι ἀποκαθίστανται,

L. 27. κς'. ὁ) Οὐ μόνον ἐφ' οἷς ζημιοῦνται, ἀλλὰ καὶ ἐφ'
D. eod. οἷς οὐ κερδαίνουσι^l).

L. 28. pr. κη'. Καὶ οἱ εὐλόγως ἀπολιμπανόμενοι, τυχὸν ἐλευ-
D. eod. θερίων χάριν σπονδασμάτων, ἐν ᾧ καὶ οἱ διοικηταὶ
ἦτοι οἱ ἐντολεῖς αὐτῶν ἐτελετήσαν.

§. 1. Καὶ ὁ μὴ ὄν ἐν δεσμοῖς ἢ φυλακῇ, ἐὰν μὴ δυνήθῃ
ἀπολειφθῆναι, ἵνα μὴ ὑποπέσῃ ἐγγύῃ, καὶ ζημιωθῇ,
καὶ αὐτῷ καὶ κατ' αὐτοῦ δίδοται ἀποκατάστασις.

§. 2. Οὐχ, ὅτε νόμος ἐπιτρέπει, δίδοται ἀποκατάστα-
σις, ἀλλ' ὅτε μὴ κωλύει.

§. 3. Ἐὰν^u) πολλάκις ἀποδημήσω εἰς πρᾶγμα δημό-
σιον, ὁ ἐνιαυτὸς τῆς ἀποκαταστάσεως μετὰ τὴν ὑπέ-
ραν ἀποδημίαν ψηφίζεται^v).

§. 4. Κατὰ τοῦ ἄγοντος μὲν ἐν ἐπαρχίᾳ τὴν κατοίχουσαν,
ἄντος δὲ ἐν Ῥώμῃ, ἔχω ἀποκατάστασιν, εἴπερ^w)

XXV. Aut etiam eum, qui non frustratur, sed
propterea, quod pluribus rebus occupatus est, con-
veniri non potest,

XXVI. Et cum iudex impedierit, restitutio con-
ceditur.

Adversus relegatum restitutio conceditur.

Restitutio quoque conceditur adversus eum, qui
invitus in ius non vocatur, si non defendatur, puta
Consulem, Praetorem, ceterosque, qui imperium pote-
statemve habent: non etiam adversus eos, qui per-
missu Praetoris vocantur, puta parentem et patro-
num: poterant enim per Praetorem vocari.

Si per magistratum actio mea perierit, sine dolo
meo, restituitur: fortasse enim distulit, vel potestatem
se adeundi non fecit, vel per gratiam ius non dixit.
Alioquin si causa cognita denegavit actionem, non
restituatur: sicuti nec si propterea, quod ipsi non ob-
temperaverim, vel ex alia iusta causa iurisdictionem
mihi denegaverit. Sed et si, dum apud sequentem
Praetorem agere volo, dies actionis exierit, non mihi
subvenitur.

Si propter solemnes ferias magistratus ius non
dixerit et actio mea interierit, non succurritur mihi:
prospicere enim debui, ne in eas inciderem. Sin
autem extraordinariae feriae sint ob res prospere ges-
tas, aut in honorem Principis, subvenitur mihi, ut
eos dies recipiam, quibus propter ferias agere impe-
ditus sum.

Si cum rem tuam possedissem uno forte minus
die statuto in usucapionibus tempore, absens fuero
reipublicae causa, post reditum meum restitutionem
habet, ut unum diem recipias.

Restitutio conceditur et si qua alia iusta causa
Praetori videbitur: ut puta legatis civitatum, licet
reipublicae causa non absint. Adjuvantur autem, licet
procuratorem habeant, et qui testimonii causa sint
evocati ex una provincia in aliam, vel Romam, vel
ad Principem, et qui litis vel appellationis gratia pere-
grinentur. Et generaliter omnes, qui ex necessitate
abfuerunt, restituuntur,

XXVII. Non solum, in quibus damnum patiuntur,
sed etiam in quibus lucrati non sunt.

XXVIII. Et qui de causa probabili abfuerunt,
puta liberalium studiorum causa, cum et procuratores
eorum decesserunt.

Et qui in vinculis non est vel custodia, si ab-
esse non possit, ne incidat in causam fideiussionis et
damnum patiat, tam ipsi, quam adversus eum da-
tur restitutio.

Restitutio non conceditur, cum lex permittit, sed
cum non prohibet.

Si saepe abfuerit reipublicae causa, annus resti-
tutionis post novissimam absentiam computatur.

Adversus eum, qui in provincia domicilium ha-
bet, Romae autem est, restitutionem habeo, si ius

ἰ) Cap. 26. pr. habet Theod. κ) Theod. ἐμποδίσαι. λ) §. 7. habet Theod. m) ἢ addit Theod. Deest apud Fabr.
n) Theod. pro ἐξτραβόδινα habet ἐξω τῶν πεπραγμένων. o) Theod. αἰσίαν. p) Cuiacius Obs. XIX. 14. conciliare studuit
L. 26. §. ult. D. IV. 6. cum L. 39. D. eod. et recudendam curavit Theodori interpretationem. q) Inde a πάντες haec habet
Syn. p. 121. r) Syn. κῶς. Leuncl. in marg. γενικῶς. s) Cap. 27. Syn. habet p. 121. sq. t) Syn. κερδαίνουσι. u) §. 3.
4. 5. habet Theod. Ceterum non bene reddiderant Basilica §. 3. h. l. ut notat Iensius Notit. Basil. §. XI. p. XLVII.
v) Theod. male ψηφίζεται. w) Theod. ὅπερ.

εἶχον x) δίκαιον τοῦ ἐπικαλεῖσθαι τὸν ἴδιον οἶκον. εἰ δὲ μή, οὐκ ἔχω· ἠδυνάμην γὰρ ἐν Ῥώμῃ προκατάρ-
 ζασθαι.

Οὐ μόνον ἀγωγὴ, ἀλλὰ καὶ παραγραφὴ ἀρμόζει
 τῷ εἰς πρᾶγμα δημόσιον ἀπολειφθέντι.

Τοῦ στρατιώτου ἀπολειφθέντος καὶ μὴ διεκδικη-
 θέντος, ἢ διδομένη αὐτῷ καὶ κατ' αὐτοῦ ἀποκαταστα-
 τικὴ ἀγωγή περιέχει καὶ κυριῶν τοῦ μέσου χρόνου ἀπο-
 καταστάσιν.

κθ'. Ἴνα μηδενὶ τὸ δημόσιον ὀφείδιον ἐπικερδῆς
 ἢ ἐπιζήμιον γένηται.

λ'. Εἰ καὶ ὁ κληρονόμος τοῦ στρατιώτου πληρώσει
 τὴν ἀρχαίαν παρ' αὐτοῦ διὰ χρήσεως κυριότητα, χώρα
 τῇ ἀποκαταστάσει· ὡς ἐπὶ πολλῶν γὰρ καὶ πρὸ ὑπειρε-
 λεύσεως τῆς κληρονομίας ἢ y) διὰ χρήσεως κυριότης
 πληροῦται.

Ἐὰν ὁ καλῆ πίστει εἰς πρᾶγμα δημόσιον ἀπολει-
 φθεὶς διὰ χρήσεως κτήσεται πρᾶγμα, καὶ οὕτως αὐτὸ
 πωλήσῃ, ὑπόκειται, ἵνα μὴ κερδάνῃ. κὰν καταδικασθῇ
 ὁ ἀπολειφθεὶς, χώρα τῇ ἀποκαταστάσει.

λα. z) Ἐὰν ὁ εἰς πρᾶγμα δημόσιον ἀπὸν διὰ χρή-
 σεως κτήσεται μου τὸ a) πρᾶγμα, καὶ δράξωμαι τῆς
 νομῆς αὐτοῦ, καὶ ἐπέσω, οὐ πρόσκαιρον, ἀλλὰ διηρηκὴ
 ἀγωγὴν ἔχω.

λβ. b) Ἀπεῖναι δοκεῖ εἰς πρᾶγμα δημόσιον ὁ ἐξελ-
 θὼν Ῥώμης, κὰν ἔτι ἐστὶν ἐν Ἰταλίᾳ, καὶ ἕως οὗ εἰς
 Ῥώμην ὑποστρέφει· ὡς οἱ ἀνθύπατοι καὶ οἱ λεγάτοι,
 καὶ οἱ τῶν ἐπαρχιῶν ἀρχόντες, καὶ οἱ ἐν αὐταῖς τοῦ
 βασιλέως διοικηταί, καὶ οἱ τριβοῦνοι τῶν στρατιωτῶν,
 καὶ ἐπαρχοὶ, καὶ συνέδροι, καὶ δομέστικοι τῶν ἀρχόν-
 των. οἱ c) σίτησιν ἔχοντες ἐκ τοῦ δημοσίου βοηθοῦνται.

λγ'. Καὶ οἱ τοῦ δημοσίου συνήγοροι.

Οἱ ἐξέπτωρες δοκοῦσιν ἀπεῖναι εἰς πρᾶγμα δη-
 μόσιον.

Καὶ d) οἱ τῶν στρατιωτῶν ἰατροὶ ἔχουσιν ἀπο-
 καταστάσιν.

λδ. e) Ὁ στρατιώτης μετὰ ἐπολύσεως ὧν ἐν τῷ
 ἴδιῳ οἴκῳ οὐκ ὑπεστὶν εἰς πρᾶγμα δημόσιον· οὔτε ὁ
 μισθωσάμενος δημόσια τέλη.

λε. Οἱ στρατολογοῦντες καὶ οἱ ἄγοντες καὶ ἀπάγον-
 τες τοὺς στρατιώτας εἰς πρᾶγμα δημόσιον ἄπεισι.

Καὶ οἱ πεμπόμενοι εἰς τὸ συγκαίρειν τῷ βασιλεῖ.

Ἐν ταῖς ἐπαρχίαις διοικηταὶ τοῦ βασιλέως, κὰν
 πολλοὶ ἐπὶ διοικήσει διαφόρων πραγμάτων εἰς τὴν αὐ-
 τὴν ἐπαρχίαν πεμφθῶσι, καὶ ὁ αὐγουστάλιος Ἀλεξαν-
 δρείας, καὶ ὅστις διὰ δημοσίαν αἰτίαν ἔξωθεν ἐστὶ Ῥώ-
 μης· καὶ οἱ ἐν Ῥώμῃ στρατιῶται,

Καὶ ὁ ληστοδικτῆς· καὶ παγανὸς ἐὰν κελύσει τοῦ
 στρατηγοῦ ἐξελθὼν εἰς παράταξιν ἐν αὐτῇ τελευτήσῃ,
 βοηθεῖται ὁ κληρονόμος αὐτοῦ.

Ὁ διὰ πρᾶγμα δημόσιον τῆς Ῥώμης ἢ τῆς ἰδίας
 πόλεως ἐξελθὼν ἀπεῖναι δοκεῖ, κὰν διὰ Ῥώμης πάρο-
 δον ἔχη· καὶ ἐν ὅσῳ ἐστὶν ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ, τὸ αὐτὸ καὶ
 ἐπὶ τοῦ πρᾶκτοντος πρᾶγμα δημόσιον ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ.
 καὶ ὁ ἀπὸν καὶ ὑποστρέφων ἀπὸ τῶν στρατοπέδων ἐπὶ
 τῷ ee) στρατευθῆναι.

Ὁ στρατιώτης λαβὼν ἀπόλυσιν, ἐφ' ὅσον ἐστὶν

revocandi domum habeam: sin minus, non habeo: Romae enim litem contestari poteram.

Ei, qui reipublicae causa abfuit, non solum actio, §. 5.
 sed etiam exceptio competit.

Si miles abfuerit nec defensus sit, actio resti- §. 6.
 tutoria, quae ei et adversus eum datur, fructuum quo-
 que medii temporis restitutionem continet.

XXIX. Ne cui officium publicum damno vel com- L. 29.
 pendio sit. D. IV. 6.

XXX. Licet heres militis coeptam ab eo usuca- L. 30. pr.
 pationem impleverit, locus est restitutioni: plerumque D. eod.
 enim et ante aditionem hereditatis usucapio com-
 pletur.

Si is, qui bona fide reipublicae causa abfuit, per §. 1.
 usum rem acquisiverit, et sic eam alienaverit, edicto
 subiacet, ne lucrum faciat. Licet absens condemna-
 tus sit, restitutioni locus est.

XXXI. Si is, qui reipublicae causa abest, per L. 31.
 usum rem meam acquisierit, et possessionem eius na- D. eod.
 ctus sim, et postea amiserim, non temporalem, sed
 perpetuam actionem habeo.

XXXII. Abesse reipublicae causa videtur, qui ab L. 32.
 urbe Roma profectus est, licet adhuc in Italia sit, D. eod.
 donec Romam revertatur: veluti Proconsules et le-
 gati, et qui provinciis praesunt, et procuratores Prin-
 cipis in iis, et tribuni militum, et praefecti, et asses-
 sores et domestici Praesidum. Qui annonam ex pu-
 blico accipiunt, adiuvantur.

XXXIII. Et patroni fisci. L. 33. pr.
 Exceptores videntur abesse reipublicae causa. D. eod.

Etiam militum medici restitutionem habent. §. 2.

XXXIV. Miles, qui cum commeatu domi suae L. 34.
 est, reipublicae causa non abest: neque qui vectigalia D. eod.
 publica conduxit.

XXXV. Qui milites deligunt, quique milites du- L. 35. pr.
 cunt et reducunt, reipublicae causa absunt. D. eod.

Et qui missi sunt ad gratulandum Principi. §. 1.

In provinciis procuratores Principis, licet plures §. 2. 3. 4.
 ad administrationem rerum diversarum in eandem pro-
 vinciam mittantur, et Augustalis Alexandriae, et quis-
 quis ob causam publicam extra Romam est: et mili-
 tes, qui Romae sunt,

Et latrunculator: et si paganus iussu ducis in §. 5. 6.
 expeditionem transierit in eaque decesserit, heres eius
 adiuvatur.

Qui reipublicae causa Roma aut urbe sua pro- §. 7. 8.
 fectus est, abesse videtur, etiamsi per Romam trans-
 itum habeat: et quamdiu in provincia est. Idem et
 in eo, qui rem publicam in provincia administrat: et
 qui in castra abiit ex iisque rediit militaturus.

Miles, qui commeatum impetravit, quamdiu domi §. 9.

x) Theod. εἶχε. y) ἢ reposui pro ἧ, quod habet Fabr. z) Theod. cap. 31. habet. a) τὸ addit Theod. Deest apud Fabr. b) Vide, quae de lectione initii huius fragmenti Digestorum, Basilicis quoque in auxilium vocatis, disputaverunt Cuiacius Obs. XII. 23. et Bynkershoek Obs. VI. 18. c) Equidem haec cum praecedentibus iungere malim, quam cum Fabro ab iis separare. d) §. 2. cap. 33. habet Theod. e) Theod. et Syn. p. 122. cap. 34. iisdem verbis exhibet. ee) Fabr. τό.

ἐν τῷ ἰδίῳ οἴκῳ, οὐκ ἄπεισιν εἰς πρᾶγμα δημοσίον, ἀλλ' ἐν τῷ ἀπιέναι καὶ ὑποστρέφειν.

- L. 36. λς'. Οὐ λέγομεν ἀπιέναι ^{h)} εἰς πρᾶγμα δημοσίον
D. IV. 6. τοὺς μὴ κατὰ ἀνάγκην ^{g)}, ἀλλὰ διὰ ^{h)} κέρδος ἴδιον ἀπόντας.
- L. 37. λζ'. Ὁ περαιτέρω τοῦ νομίμου χρόνου ἐν τῇ ἰδίᾳ
D. eod. συνεδρεῶν ἐπαρχία οὐκ ἄπεισιν εἰς πρᾶγμα δημοσίον.
- L. 38. pr. λη'. Ἐγκλημα γὰρ πλημμελεῖ, εἰ μὴ ῥητῶς ὁ βασι-
D. eod. λεὺς ἐπιτρέψει.
- §. I. ^{o)} πληρώσας τὸ ὀφρῆκιον ἀπιέναι ^{k)} εἰς πρᾶγμα
δημοσίον παύεται, ὑπεξαιρουμένων τῶν ἡμερῶν τῶν
κατὰ νόμον ἀρκουσῶν αὐτῷ εἰς τὸ ὑποστρέφειν· εἰ μὴ
διὰ νόσον ἢ χεμιῶνα ἢ τυχηρὰν ἑτέραν ^{l)} αἰτίαν ἐνε-
ποδίσθη.
- L. 39. λθ'. Ἐὰν κατέλιπε ^{m)} φροντιστὴν ὁ εἰς πρᾶγμα δη-
D. eod. μόσιον ἀποδημῶν, οὐκ ἀποκαθίσταται.
- L. 40. pr. μ'. Ὁ στρατιώτης ἐν τῷ καιρῷ τοῦ κἀμνειν ὑπὲρ
D. eod. τῆς πολιτείας ἐγκληματικῆς οὐκ ἐκπίπτει κατηγορίας.
- §. I. Τῷ ⁿ⁾ περιορισθέντι νήσῳ καὶ ἀφεθέντι ^{o)} δίδεται
ἀποκατάστασις περὶ τῶν ἐν ἐκείνῳ τῷ χρόνῳ διὰ χρή-
σεως κρυενθέντων ἐκ τῶν μὴ εἰσκομισθέντων ^{p)} αὐτοῦ
πραγμάτων ^{q)}.
- L. 41. μα'. Ἐὰν ληγατευθῇ τιμὴ ἐτήσιον, ἐφ' ὅσον ἐστὶν
D. eod. ἐν Ῥώμῃ, ἢ ὑπὸ αἰρεσιν τῆν, ἐὰν ἐν καιρῷ τῆς τοῦ
διαθεμένου τελευτῆς ἐκεῖ εὐρεθῇ, καὶ ἀποκαταστῇ, ὡς
εἰς πρᾶγμα δημοσίον ἀπολειφθεῖς, δίδωσι καὶ αὐτὸς
τὸ παρ' αὐτοῦ καταλειφθὲν ληγάτον· καὶ τῷ στρα-
τιώτῃ γὰρ ἐκπίπτουσι κληρονομίας διὰ τὴν εἰς πρᾶγμα
δημοσίον ἀπουσίαν ἢ ἀποκατάστασις γίνεται ἐπὶ τῷ
δοῦναι τὰ λεγάτα καὶ φειδικόμισσα ^{r)}.
- L. 42. μβ'. Οὐκ ἄπεισιν εἰς πρᾶγμα δημοσίον ὁ δι' οἰκεῖον
D. eod. πρᾶγμα προσβέδων.
- L. 43. μγ'. Ὁ ἐπερωτήσας, ἐφ' ὅσον αὐτὸς ἢ ὁ ὁμολογῶν
D. eod. δίδωσι ἐν Ῥώμῃ, ἔχει οὐτιλίαν, τοῦ ἐνὸς αὐτῶν εἰς
πρᾶγμα δημοσίον ἀπολειφθέντος.
- L. 44. μδ'. ^{s)} Ὁ εἰς πρᾶγμα δημοσίον ἀπολειφθεῖς, βλα-
D. eod. πτόμενος ἐν πρᾶγματι, ἐν τῷ καὶ χωρὶς τῆς ἀποδημίας
ἐβλάπτετο, οὐκ ἀποκαθίσταται.
- L. 45. με'. Οἱ στρατιῶται πάντες οἱ μὴ δυνάμενοι τῶν
D. eod. ἰδίων ταγματῶν ἀκινδύνως ἀναχωρεῖν, εἰς πρᾶγμα δη-
μόσιον δοκοῦσιν ἀπιέναι.
- L. 46. μς'. Οἱ διὰ πρᾶγμα δημοσίον ἀπολιμπανόμενοι καὶ
D. eod. κατ' ἀλλήλων ἀποκαθίστανται.
- L. I. μζ'. Ἡ ^{t)} παρούσα διάταξις παραδίδωσιν ἡμῶν κάλ-
C. II. 52. λιστον νόμιμον· γυνὴ γὰρ ἔχουσα προσκαίρους ἀγωγὰς
συναπεδήμησε τῷ ἰδίῳ ἀνδρὶ διὰ πρᾶγμα δημοσίον ἐκ-
δημοῦντι. καὶ ἐν τῷ χρόνῳ τῆς ἀποδημίας αὐτῆς παρέ-
δραμεν ὁ χρόνος καὶ ἐδαπανήθησαν αἱ ἀγωγαὶ αὐτῆς.
καὶ προσῆλθε βασιλεῖ, ἔξαιτούσα, μὴ ἀδικηθῆναι. καὶ
ἀντέγραψε ^{u)} πρὸς αὐτὴν ^{v)} ὁ βασιλεὺς οὕτως· Τῶν
προσκαιρῶν ἀγωγῶν ἀποκλεισθείσας ταῖς γυναιξίν, αἱ
τινες μετὰ τῶν ἀνδρῶν τῶν διὰ πρᾶγμα δημοσίον ἀπόν-
των ἔξετίτευσαν, κατὰ μίμησιν τῶν στρατιωτῶν συντρέ-
χων ἡμῶς εἰσθῆναι, οὐκ ἔστιν ἄγνωστον.

suae est, non abest reipublicae causa, sed dum abit et redit.

XXXVI. Reipublicae causa abesse non dicimus eos, qui non necessitate, sed sui commodi causa absunt.

XXXVII. Qui ultra tempus legitimum in provincia sua assidet, reipublicae causa non abest.

XXXVIII. Crimen enim admittit, nisi nominatim ei Princeps permiserit.

Qui officio functus est, desinit abesse reipublicae causa, exceptis diebus, qui ipsi secundum legem ad revertendum sufficient: nisi infirmitate aut hieme aut alia causa fortuita impeditus sit.

XXXIX. Si is, qui reipublicae causa abest, procuratorem reliquerit, non restituitur.

XL. Miles eo tempore, quo reipublicae operam dat, criminali accusatione non excidit.

In insulam relegato et restituto conceditur restitutio, de eis, quae eo tempore usucapta sunt ex bonis eius fisco non illatis.

XLI. Si cui legatum annum relictum sit, quoad Romae erit, aut sub hac conditione, si mortis testatoris tempore ibi inveniretur, et restitutus fuerit, tanquam reipublicae causa absens, fideicommissum a se relictum et ipse praestat: nam militi quoque, qui hereditate excidit propter absentiam reipublicae causa, restitutio fit, ut legata et fideicommissa praestet.

XLII. Non abest reipublicae causa, qui sui negotii causa in legatione est.

XLIII. Qui stipulatus est in tantum tempus, quantum ipse vel promissor Romae degit, utilem actionem habet, si alteruter eorum reipublicae causa abfuerit.

XLIV. Is, qui reipublicae causa abest, in re laesus, in qua, etsi non abfuisset, laesus fuisset, non restituitur.

XLV. Milites omnes, qui discedere signis suis sine periculo non possunt, reipublicae causa abesse videntur.

XLVI. Qui reipublicae causa absunt, invicem quoque restituuntur.

XLVII. Haec constitutio pulcherrimum nobis ius tradit: uxor enim, quae temporales actiones habebat, cum marito suo reipublicae causa absente peregrinata est: et absentiae eius tempore tempus praeteriit et actiones eius consumtae sunt. Principem adiit postulans, ne damnum pateretur: ad quam Princeps ita rescripsit: Temporalibus actionibus exclusis mulieribus, quae cum maritis reipublicae causa absentibus peregrinatae sunt, ad exemplum militum subvenire nos solere, non est ignotum.

f) ἀπιέναι addit Theod. et Syn. p. 122. In Cod. Bieneriano Theodori scriptum est ἀπῆναι. Habet et Fabr. g) Theod. κατ' ἀνάγκην. h) διὰ addit Theod. et Syn. Deest apud Fabr. i) §. 1. cap. 38. habet Theod. k) Theod. ἀπῆναι. l) ἑτέραν omittit Theod. m) Malim καταλίαν. Theod. tamen et Fabr. in lectione κατέλιπε consentiunt. n) §. 1. cap. 40. habet Theod. longe pleniorum, quam Fabr. o) Theod. ὀφρῆθεντι. p) sc. εἰς τὸν δημοσίον. q) Theod. addit ἐν κειμένῳ, in textu: τῶν ἐκθέντων αὐτῷ· καὶ διὰ χρήσεως δεσποσάντων κατὰ τὸν καιρὸν, ἐν αὐτὸς περιορισμένος (Cod. Biener. περιορισμένος) ἐν τῇ νήσῳ ἐλύγχε, καὶ δι' αὐτῆς ἀποσχίζων τὴν διὰ χρόνον δεσποτεῖαν αὐτῶν καὶ ἀναλαμβάνειν τὰ ἴδια. r) Malim φειδικόμισσα. Fabr. λεγάτα καὶ φειδικόμισσα. s) Cap. 44. iisdem verbis exhibit Theod. t) Theod. cap. 47. totum exhibit. Male tamen apud eum interpretationis sive ἰσχυρείας locum obtinet ad textum §. 1. cap. 40. h. t. quod incipit verbis: Τῷ περιορισθέντι νήσῳ κ. τ. λ. Nihilosecius huic cap. 47. quod apud Theod. est ἰσχυρεία, rursus ἰσχυρεία eiusdem subiecta est, unde patet, esse textum, non interpretationem. u) Theod. ἀντέγραψεν. v) πρὸς αὐτὴν deest apud Theod.

μή. w) Γυνή στρατιώτου ἐπὶ πολλὸν χρόνον συναπε-
 λείφθη τῷ ἰδίῳ ἀνδρὶ. ἀλλὰ ταύτης ἀπολιμπανομένης,
 ἑτέρος τις x) οἶκον διαφέροντα ταύτῃ τῇ γυναικὶ διε-
 πώλησε, καὶ παρέδραμε μετὰ τὴν πρώσιν χρόνος το-
 σοῦτος, ὥστε ἀρτίσαι τῷ ἀγοράσαντι τὴν τοῦ μακροῦ
 χρόνου παραγραφὴν. ἐπανελθούσα οὖν μετὰ χρόνον
 τοσοῦτον ἢ γυνὴ τοῦ στρατιώτου ἐκίνει, βουλομένη
 τὸν ἴδιον οἶκον διεκδικῆσαι y). ὁ δὲ ἀγοραστὴς ἀντετί-
 θεῖ αὐτῇ τὴν τοῦ μακροῦ χρόνου παραγραφὴν. ἢ δὲ
 ἐκέχρητο τῷ νόμῳ τῷ λέγοντι, τὴν συναποδημοῦσαν
 τῷ z) ἀνδρὶ διὰ δημόσιον πρῶγμα ἀπολιμπανόμενῳ μὴ
 ἀδικεῖσθαι διὰ τὴν τοῦ μακροῦ χρόνου παραδρομὴν,
 καὶ προσῆλθε βασιλεῖ περὶ τούτου. ὁ δὲ βασιλεὺς
 πρώτον μὲν εἶπε τὸ γενικὸν νόμιμον, ὅτι τῇ συναπο-
 δημούσῃ τῷ ἰδίῳ ἀνδρὶ στρατιώτῃ ὄντι οὐκ ἀντίκειται
 μακροῦ χρόνου παραγραφὴ. λοιπὸν δὲ πρὸς τὸ προ-
 κείμενον ἐλθούσα ἢ διάταξις λέγει· ὅτι διὰ τῆς χρονίας
 ταύτης ἀπουσίας ὑπονοῶ, πανουργίαν τινὰ γεγενῆσθαι
 παρὰ a) ταύτης τῆς γυναικός· τί δὴποτε γὰρ b) ἐν χρό-
 νοῖς τοσοῦτοις οὐκ ἐπεμψε καὶ ἐπεζήτησε c) τὸν ἴδιον
 οἶκον; διὰ τοῦτο οὖν φησιν, εἰ καὶ ἀποδείξει αὐτῇ d)
 ἢ γυνὴ, ἑαυτῇ προσήκειν τὸν οἶκον τὸν ἐν τῇ ἀπουσίᾳ
 αὐτῆς πεπραμένον, οὐκ ἄλλως ἀναλήφεται τὸν οἶκον
 τὸν ἐν τῇ ἀπουσίᾳ αὐτῆς πεπραμένον e), εἰ μὴ κατα-
 βάλλῃ τὸ τίμημα, οὐ τὸ ἐγκείμενον τῷ ὠνεακῷ συμβο-
 λαίῳ, ἀλλὰ τὸ αὐτῇ τῇ ἀληθείᾳ καταβληθέν.

TITULUS 45'.

Ἐκ ποίων αἰτιῶν μείζονες εἰς δόλοκληρον
 ἀποκαθίστανται).

α'. Προσβείαν τις ἐμπιστευθεὶς πρὸς βασιλέα δια-
 κομισαί, ἀπολιμπανόμενος διὰ τὴν προσβείαν καὶ παρὰ
 μηδενὸς διεκδικούμενος κατεδικάσθη. ἐπανελθὼν τῆς
 προσβείας βούλεται ἀνατρέφαι τὴν ἀπόφασιν καὶ ἔνω-
 θεν δικάσασθαι. καὶ προσδεχόμενος τὴν αἴτησιν αὐ-
 τοῦ ὁ βασιλεὺς ἀντιγράφει πρὸς αὐτὸν οὕτως· Ἐἰ διὰ
 τὸ ὄφφικιον τῆς προσβείας τῆς πρὸς ἐμὲ μετὰ πίστεως
 καλῆς ἀπίων, ἀδικολόγητος ὑπάρχων κατεδικάσθη, τὴν
 ἀνανέωσιν τοῦ δικαστηρίου δικαίως ἐπιζητεῖς, ἵνα ἐξ
 ἀκεραίου ταῖς δικαιολογίας χρῆσθαι ταῖς σαῖς· καὶ
 ἐκείνους γὰρ, οἳ τινες τῷ τῆς προσβείας ὄφφικίῳ κέ-
 χρηται, ἐν τούτῳ εἶναι τῷ προνομίῳ, ἐν ᾧ εἰσιν οἱ β)
 δημοσίων ἕνεκα πραγμάτων ἀπολιμπανόμενοι, ἐδέχθη.

β'. Ἐνίκα περὶ φαλκιδίων γίνεται λόγος, τῶν λη-
 γαταρίων λεγόντων τῷ κληρονόμῳ, ὡς ἔχει τὸν φαλ-
 κιδίον ἀπὸ γνώμης τοῦ διαθεμένου, καὶ οὐδὲν ὀφείλει
 παρακατασχεῖν ἐκ τῶν ληγάτων, νερόμισται, δίδοσθαι
 τούτου χάριν διαιτητῆν τὸν ὀφειλοντα διαγῶναι περὶ
 τοῦ φαλκιδίου. ὅτι δὲ καὶ οἱ καρποὶ οἱ ἐξ ὑπερθέσεως
 παρὰ τοῦ διαθεμένου διδομένης, λαμβανόμενοι δὲ παρὰ
 τοῦ κληρονόμου ψηφίζονται αὐτῷ εἰς φαλκιδίον, ἔγνω-
 μεν ἐν τῷ περὶ ληγάτων. ἐλθόμεν τοίνυν ἐπὶ τὸ προ-
 κείμενον. ἐγράφη τις κληρονόμος καὶ ἠξιώθη πάσαν
 ἀποκαταστῆσαι τὴν κληρονομίαν τινί, ὑπὸ αἰρεσιν, ἢ
 ὑπὸ ῥήτην ἡμέραν. ἀλλὰ τῆς ἡμέρας ἐνστάσης ἢ τῆς

w) Cap. 48. totum habet Theod. x) τις deest apud Theod. y) Malim ἐκδικῆσαι. Theod. διεκδικεῖν. z) Theod. addit
 ἰδίῳ. a) Theod. περὶ. b) γὰρ deest apud Theod. c) Literae ἐπ in verbo ἐπεζήτησε in Cod. Bien. Theodori alia manu
 superscriptae sunt. d) αὐτῇ reposui cum Theod. pro αὐτῇ, quod habet Fabr. e) Verba τὸν ἐν τῇ ἀπουσίᾳ αὐτῆς πεπρα-
 μένον hic apud Fabr. repetita desunt apud Theod. f) Sic Fabr. Index titulorum Coisl. et Theod. hanc inscriptionem
 exhibeat: τίνες ἐξ αἰτιῶν μείζονες κ. τ. λ. ut Fabr. Certe legendum est τίνων ἐξ αἰτιῶν. g) Addendum τῶν.

XLVIII. Uxor militis diutissime absuit cum ma-
 rito. Absente autem ea, alius quidam domum ad
 hanc mulierem pertinentem vendidit, et post vendi-
 tionem tantum temporis lapsus est, ut emptori longi
 temporis praescriptio competeret. Uxor igitur militis
 post tantum tempus reversa egit, domum suam vin-
 dicare volens. Emptor autem ei longi temporis prae-
 scriptionem opponebat. Illa vero lege utebatur, quae
 statuit, ut uxori cum marito reipublicae causa ab-
 sente profectae longi temporis praescriptio non no-
 ceat: deque ea re Principem adiit. Princeps autem
 primo quidem ius generale proposuit, uxori, quae
 cum marito milite absuit, longi temporis praescriptio-
 nem non obici. Deinde constitutio ad id, quod pro-
 positum erat, veniens ait: Per hanc diutinam absentiam
 suspicor, dolum quendam ab hac muliere factum
 esse: cur enim tanto tempore non misit et domum
 suam repetiit? Propterea igitur, inquit, licet haec
 mulier domum absente se venditam ad se pertinere
 monstraverit, non aliter domum absente se venditam
 recipiet, nisi pretium solverit, non quod instrumento
 emtionis continetur, sed quod revera solutum est.

L. 2.
 C. II. 52.

TITULUS XXXVI.

Quibus ex causis maiores in integrum
 restituntur.

I. Is, cui legatio ad Principem commissa est,
 legationis causa absens et a nemine defensus con-
 demnatus est. Redux ex legatione sententiam revo-
 care et denuo litigare vult. Et Princeps desiderio
 eius admissio ita ei rescribit: Si propter officium
 legationis ad me bona fide absens, cum indefensus
 esses, condemnatus es, instaurationem iudicii iure
 desideras, ut ex integro defensionibus tuis utaris:
 nam eos quoque, qui legationis officio funguntur, in
 eo privilegio esse, in quo sunt, qui reipublicae causa
 absunt, receptum est.

L. 1.
 C. II. 51.

II. Cum de lege Falcidia sermo sit, legatariis
 contententibus, heredem ex iudicio defuncti Falci-
 diam habere, nec quicquam eum ex legatis retinere
 debere, arbiter huius rei gratia dari solet, qui de
 Falcidia cognoscat. Fructus autem ex dilatione a
 testatore data ab herede perceptos in Falcidiam ei
 imputari, didicimus titulo de legatis. Veniamus igitur
 ad speciem propositam. Quidam heres scriptus
 fuerat, ac totam hereditatem restituere alicui sub
 conditione vel ex die certa rogatus erat. Verum cum
 dies instaret vel conditio extitisset, fideicommissarius
 quidem totam hereditatem sibi restitui desiderabat:

L. 2.
 C. eod.

αἰρέσεως ἐξεληούσης ὁ μὲν φειδικομισσάριος ἀπήτει, δλόκληρον ἀποκαταστήσαι ἢ) αὐτῷ τὴν κληρονομίαν· ὁ δὲ κληρονόμος ἔλεγεν· οὐκ ἔχω τὸ τρίτον ἀπὸ γνώμης τοῦ διαθεμένου, καὶ παρακατέχω αὐτό, καὶ ἐκ τοῦ νομίμου δόγματος οὐκ ἀποκαθιστάω. ἀλλ' ἀντεῖθαι ὁ φειδικομισσάριος, ὅτι κἄν μὴ κατέλιπέ σοι ὁ διαθέμενος τὸ τρίτον, ἀπὸ τῶν καρπῶν τῶν γενομένων ἐκ τῆς ὑπερθέσεως, ἣν δέδωκεν ὁ διαθέμενος, ἐπληρώσῃς ἰ) τὸν φαλκίδιον. ἀρνούμενον δὲ καὶ πρὸς τοῦτο τοῦ κληρονόμου, ἐδόθη διαγνώμων ὁ ὀφείλων διαγνώμην, εἴτε ἐπλήρωσαν αὐτῷ οἱ καρποὶ τὸ τρίτον, εἴτε καὶ μὴ· ἀλλὰ μετὰ τὴν δόσιν τοῦ διαγνώμονος αἰτιαθεὶς παρ' ἑτέρου τινός κ) κληρονόμος ὑπὸ στρατιωτικὴν ἀσφάλειαν γέγονε, καὶ οὐκ ἠδυνήθη παραγενέσθαι πρὸς τὸν διαγνώμονα, τὸν περὶ τοῦ φαλκιδίου μέλλοντα διαγνώσκειν, καὶ ὑπὸν κατεδικάσθη, μὴ ὀφείλῃν παρακατασεῖν τὸν φαλκίδιον. μετὰ ταῦτα τῆς στρατιωτικῆς ἀπαλλαγῆς φυλακῆς ἐζήτει βασιλεῖα, ἐπειδὴ ἐν δεσμοῖς ὢν κατεδικάσθη, ἀνατρέψαι τὴν ἀπόφασιν. ὁ οὖν βασιλεὺς ἐπιστάμενος, ὅτι μία ἐστὶν αἰτία τῆς τῶν μειζόνων ἀποκαταστάσεως, τὸ ἐν δεσμοῖς ὄντα τινὰ ἀδικηθῆναι, ἀντέγραψε πρὸς αὐτὸν οὕτως· Εἰ διὰ τοῦτο παρὰ τῷ διατητῇ τὴν παρουσίαν τὴν σὴν οὐκ ἠδυνήθης ποιήσασθαι, ὅτι ἐν φυλακῇ στρατιωτικῇ κατὰ κέλευσιν τοῦ ἄρχοντος κατεσχέθης, καὶ τοῦτο ἐν ἀληθείᾳ εἶναι τῷ ἄρχοντι τῆς ἐπιτοχίας ὑποδείξεις, λήρη τὴν τῆς δίκης ἀνανέωσιν.

L. 3. γ'. ἰ) Κανόνα Φαρμαστὸν ἢ διάταξις αὕτη παρῆς-
C. II. 54. ἄγει, τὸν λέγοντα, ἐπὶ τῶν καλῇ πίστει συναλλαγμά-
των καὶ τοὺς μείζοντας βοηθεῖσθαι. ἔχε οὖν ἐκ τῆς δια-
τάξεως τὸν ἄμαχον κανόνα· ὅτι ἐπὶ πάντων τῶν καλῇ
πίστει συναλλαγμάτων ἡ) καὶ οἱ μείζονες τῶν εἰκοσι-
πέντε ἡ) ἐνιαυτῶν βοηθοῦνται. πρόδηλον δέ, ὅτι οὐκ
ἀποκατάστασιν αἰτοῦσιν, ἀλλ' ὅτι αὐτὸ τὸ ὀφείλον
τοῦ δικαστοῦ αὐτοῖς βοηθεῖ.

L. 4. δ'. ο) Ἡ διάταξις βούλεται, τὰς πόλεις ζοικένας
C. eod. τοῖς ἐλάττοις ρ) τῶν κέ. 4) ἐνιαυτῶν. καὶ διὰ τοῦτο,
ἐν οἷς περιγράφονται, ἔχουσι τὴν τῆς ἀποκαταστάσεως
βοήθειαν.

L. 5. ε'. Οἶδας, ὅτι τοῖς ἀχμαλωτισθεῖσι δίδονται τὸ τῆς
C. eod. ὑποστροφῆς δίκαιον, ἵνα τῆς ἀχμαλωσίας ἐπανόντες
πάντα τὰ ἀρχαῖα αὐτῶν ἀναλάβωσι δίκαια. κάκεινο δὲ
οἶδας, ὅτι ἢ τοῖς τελείοις παρεχομένη ἀποκατάστασις
ἐνιαυτῷ ὤρισμένῳ περικλείεται. ἐλθόμεν τοίνυν ἐπὶ τὸ
προκειμένον. παῖδες μετὰ πατρὸς καὶ μητρὸς ἐλήφθη-
σαν ὑπὸ τῶν πολεμίων ἀχμαλωτοί. ἀλλὰ τελευτησάν-
των τῶν γονέων αὐτῶν παρὰ τοῖς πολεμίοις, ἐπανήλθον
οἱ παῖδες, καὶ διὰ τοῦ δικαίου τῆς ὑποστροφῆς, ὅπερ
ὁ νόμος εἰρηγήσατο, ἀναλαβόντες τὴν προτέραν αὐτῶν
τύχην καὶ κατάστασιν, ἐγένοντο τοῖς γονεῦσιν αὐτῶν
κληρονόμοι, καὶ ἠβούλοντο τὰ τῶν γονέων αὐτῶν πρά-
γματα ἢ ἐτέρων κατεχόμενα διεκδικῆσαι. καὶ προσήλ-
θον βασιλεῖ περὶ τούτων καὶ ἀντέγραψεν αὐτοῖς ὁ βα-
σιλεὺς οὕτως· Εἰ παρὰ τῶν πολεμίων μετὰ πατρὸς καὶ
μητρὸς ληφθέντες, μετὰ ταῦτα τούτων ἐκείσε τετελευ-
τηκότων, διὰ τῆς τοῦ Κορνελίου νόμου φιλοτιμίας
ὑποστρέψαντες, τὴν διαδοχὴν τούτων ἐκτήσασθε, κατὰ
μίμησιν τῆς ὤρισμένης ἀγωγῆς τῆς διδομένης τοῖς ἀπο-
καθισταμένοις τ)

heres autem dicebat: trientem ex iudicio defuncti non habeo, et retineo, et ex Senatusconsulto non restituo. Sed replicabat fideicommissarius, licet testator trientem ei non reliquerit, ex fructibus tamen propter dilationem a testatore datam perceptis, heredi Falcidiam impleri. Quod cum heres negaret, arbiter datus est, qui inquireret, num fructus ei trientem impleverint, necne. Verum post datum arbitrum heres ab alio quodam accusatus, sub militari custodia fuit, et apud arbitrum de Falcidia cogniturum praesto esse non potuit: et adversus eum absentem pronuntiatum est, eum Falcidiam retinere non debere. Deinde militari custodia solutus petiit a Principe, ut sententiam rescinderet, quod, cum esset in vinculis, condemnatus esset. Princeps igitur sciens, unam esse causam restitutionis maiorum eam, si quis, cum in vinculis esset, laesus fuerit, ita ei rescripsit: Si idcirco apud arbitrum praesentiam tuam facere non potuisti, quod sub custodia militari iussu Praesidis detinebaris, idque in veritate esse Praesidi provinciae probaveris, accipies causae instaurationem.

III. Mirabilem iuris definitionem haec constitutio introducit, dicentem: in bonae fidei contractibus etiam maiores adiuvari. Tene ergo ex hac constitutione regulam minime oppugnandam: in omnibus bonae fidei contractibus maiores etiam vigintiquinque annis adiuvari. Manifestum vero est, restitutionem eos non petere, sed ipsum officium iudicis eis subvenire.

IV. Constitutio civitates similes esse vult minoribus XXV annis: et ideo, in quibus circumscriptae sunt, restitutionis auxilium habent.

V. Didicisti, captis ab hostibus dari ius postliminii, ut ex captivitate reversi omnia pristina iura sua recipiant. Hoc quoque nosti, restitutionem, quae maioribus conceditur, anno utili concludi. Veniamus igitur ad speciem propositam. Liberi cum patre et matre ab hostibus capti fuerant. Sed parentibus apud hostes vita defunctis liberi reversi sunt, et iure postliminii, quod lex introduxit, pristinam conditionem et statum recipientes, heredes parentibus extiterant, et parentum bona ab aliis possessa vindicare volebant. Principem ea de re adierunt, et Princeps ita eis rescripsit: Si ab hostibus cum patre et matre capti, postea his ibi defunctis, legis Corneliae beneficio reversi successionem eorum quaesivistis: exemplo utilis actionis, quae in integrum restituta datur .

. . . . .

h) Malim ἀποκαταστήναι. i) Fabr. ἐπληρώσῃς. k) Adderem ὁ ante κληρονόμος. l) Cap. 3. totum habet Theod. et Syn. p. 122. m) συναλλαγμάτων deest apud Theod. et in Syn. Leuncl. in marg. Syn. addidit. n) Syn. κέ. o) Etiam Theod. hoc cap. 4. habet, sed sub titulo sequenti repositum. Pro ἢ διάταξις βούλεται habet: τὰ δέοντα βούλεται. Male. p) Deest ἐλάττοις apud Fabr. Quod textui ex Theodoro inserui. q) Theod. εἰκοσιπέντε. r) Reliqua desiderantur.